

Beelden van de Universiteit Twente

“Beeldend het heden en verleden samenbrengen”

Informatie- en digitaliseringsplan

Opdrachtgever: drs. P.G.G.M. Daalmans, directeur Bibliotheek & Archief UT

Auteur: drs K.A.E van der Heiden, PARKC

Concept

versie 2.0 d.d. 2 december 2008 (herziene versie na bespreking met projectteam op 20 november)

versie 2.1 d.d. 8 december (beperkte correcties na bespreking 4 december)

versie 2.2 d.d. 6 januari 2009 met aanvullingen en correcties JtH/PD/BtT/HP, aanvulling op de duurzaamheidsparagraaf KH.

Inhoud

woord vooraf.....	3
1. Inleiding	4
1.1 Motto	4
1.2. Aanleiding	4
1.3. Leeswijzer.....	5
2. De instelling.....	6
2.1 Beleidsplan en missie Universiteit Twente	6
2.2 Korte karakteristiek huidige situatie.....	7
2.3 Definitie Cultuurhistorisch archief.....	7
2.4 Betrokken partijen, omvang en organisatie.....	7
2.5 Bestaande collectie.....	8
2.6 Doelgroepen.....	11
3. Beschrijving huidige informatievoorziening	12
3.1 Bibliotheek & Archief.....	12
3.2 Website UT.....	12
3.3 Andere UT databases.....	13
4. Visie informatievoorziening	14
5. Uitwerking gewenste informatievoorziening	15
5.1 Beoogde informatievoorziening	15
5.2 Cultuurhistorisch Archief	16
5.3 Beheer en behoud.....	17
5.5 Samenwerking	18
5.6 Doelgroepen Cultuurhistorisch Archief.....	18
5.7 Vervoltraject.....	19
6. Knelpunten, oplossingen, kansen en bedreigingen	20
6.1 Kansen.....	20
6.2 Bedreigingen.....	20
6.3 Knelpunten en oplossingen.....	20
Digitaliseringsplan	23
1. Inleiding	24
2. De collectie Cultuurhistorisch Archief	25
2.1 Bibliotheek & Archief.....	25
2.2. Strategie & Communicatie.....	25
2.3 Vrijhof Cultuurcentrum	26
2.4. UT nieuws	26
2.5. Overige archieven en collecties	26
3. Te digitaliseren deelcollecties.....	27
4. Prioritering en fasering.....	28
5. Wijze van digitalisering	28
6. Wijze van beschikbaarstelling.....	30
7.1 Samenstelling digitale collectie.....	31
7.2 Verantwoordelijken.....	32

woord vooraf

[bijdrage Peter Daalmans?]

De Universiteit kan meer werk maken van het bewaren en ontsluiten van archivalia die haar geschiedenis en betekenis illustreren. Doel is om op basis van dit plan een vervolgproject te ontwikkelen dat leidt tot de inrichting van een digitaal Cultuurhistorisch archief voor de Universiteit Twente, ingebed in het instellingsbeleid en de organisatie en bijdragend bij aan de missie van de universiteit en de beeldvorming bij medewerkers, studenten en het breder publiek. Het project valt onder verantwoordelijkheid van Bibliotheek en Archief maar wordt uitgevoerd met verschillende partners binnen de universiteit.

Het informatieplan beschrijft de bestaande situatie en de gewenste stappen tot in voldoende detail om tot een start van het gewenste veranderingsproces te komen.

1. Inleiding

1.1 Motto

“Wetenschap draait op talent. De uitdaging is een aantrekkelijke plek te zijn voor dat talent. Die aantrekkelijkheid zit in de inhoud en kwaliteit van het onderzoek, het perspectief dat de onderzoeker geboden wordt en in al dan niet materiële randvoorwaarden. Dat geldt op alle niveaus waar we talent willen trekken, van de bachelor op zoek naar een onderzoeks- opleiding tot de erkende toppers in het vakgebied.”¹

1.2. Aanleiding

In 2008 is de Universiteit Twente gestart met het ontwikkelen van een strategische toekomstvisie op het gebied van onderwijs, onderzoek, valorisatie en de campus. Deze ambities en plannen voor de periode 2009-2014 worden onder de naam RoUTE'14² gepresenteerd. Gerichte samenwerking en mensen centraal zijn binnen de context van onderwijs, onderzoek en kennisvalorisatie belangrijke begrippen in deze visie die in het onderliggende informatie- en digitaliseringsplan eveneens centraal staan. Gestreefd wordt om met het Cultuurhistorisch Archief een ondersteunende rol te spelen bij de verwezenlijking van de missie van de UT.

Aanleiding voor dit informatie- en digitaliseringsplan is het initiatief van servicecentrum Bibliotheek en Archief tot de ontwikkeling van een digitaal Cultuurhistorisch Archief. Doel is om het verleden van de universiteit zichtbaar te maken door archivalia van verschillende partners binnen de UT bij elkaar te brengen in één aantrekkelijke digitale presentatie. Samenwerken met de partners binnen de universiteit - maar ook met partijen daarbuiten - is onontbeerlijk om dit project te laten slagen. Maar even belangrijk is dat het Cultuurhistorisch Archief het verleden van de universiteit een gezicht geeft, herkenning en herinnering oproept en de mensen van de UT – van vroeger en nu - centraal stelt. Daarmee draagt het bij aan de strategische visie van de UT omdat het heden bij het Cultuurhistorisch Archief op een beeldende wijze aan het verleden wordt gekoppeld.

Het aanstaande jubileum - in 2011 bestaat de Universiteit Twente 50 jaar – is een uitgelezen aanleiding om bewust bij het verleden stil te staan en het beheer van het (digitaal) erfgoed van de universiteit structureel en duurzaam te regelen. Natuurlijk zal er in de komende jaren – in aanloop naar 2011 – meer en meer aandacht besteed worden aan de geschiedenis van de universiteit. Het (duurzaam) toegankelijk maken van archiefmaterialen en bijzondere collecties is daarom juist in deze periode van belang.

---

¹ Uit: Concept strategische visie roUTE 14

² versie 5.1 25 september 2008

Kortom, de Universiteit Twente gaat actief werk maken van het beheren en presenteren van haar eigen geschiedenis. In het informatie- en digitaliseringsplan wordt beschreven hoe dit wordt aangepakt.

1.3. Leeswijzer

Het informatieplan is opgesteld in het kader van de subsidieregeling 'Digitaliseren met Beleid' en conform het ICT-register van DEN.

Het bestaat uit een inleidend hoofdstuk waar, in het kort, een indruk wordt gegeven van het beleid, de missie en de visie van de UT. Na een beknopte weergave van de huidige situatie worden de deelnemende partijen voorgesteld.

In het tweede hoofdstuk wordt de huidige informatievoorziening beschreven, de nadruk ligt op het servicentrum Bibliotheek en Archief, dat over de meest ontwikkelde informatievoorziening beschikt.

Hoofdstuk vier is een weergave van de visie op de – te ontwikkelen – informatievoorziening zoals die is overeengekomen in de projectgroep. Deze visie komt tot uitdrukking in de beschrijving van de gewenste informatievoorziening in hoofdstuk vijf. Hierin wordt beschreven welke functies worden beoogd, hoe het archief zal worden gevormd, met wie wordt samengewerkt en hoe het beheer en behoud is geregeld.

In hoofdstuk zes worden tot slot de kansen en de knelpunten op een rij gezet.

Het volgende deel betreft het digitaliseringsplan waarin ook de duurzaamheidsparagraaf is opgenomen.

2. De instelling

2.1 Beleidsplan en missie Universiteit Twente

De Universiteit Twente (UT) is een jonge, ondernemende research universiteit, die toonaangevend is op het gebied van nieuwe technologie en haar betekenis voor mens en maatschappij. Nieuwe technologie wordt niet geïsoleerd benaderd maar in de context van mens-, management- en maatschappijwetenschappen. Met de combinatie van high tech en human touch, wil de UT wetenschappelijk vernieuwen, mensen opleiden die in de samenleving écht het verschil kunnen maken en oplossingen bieden voor vraagstukken in de wereld om ons heen.

Het is bekend dat goede studenten en onderzoekers naar de plek willen waar goede docenten en collega's zijn. De Universiteit Twente wil heeft als missie om dit talent nog meer te bieden. Als ondernemende universiteit stimuleert de UT dat de studenten en onderzoekers buiten de gebaande paden te treden; over de grenzen van hun discipline te gaan en actief op zoek te gaan naar manieren om hun kennis en kunde toepasbaar te maken.

Als enige campusuniversiteit van Nederland – gebouwd op voormalig landgoed Drienerlo-voorzie de UT in alles wat nodig is om te excelleren. Een open en internationaal klimaat en optimale onderzoeks- en onderwijsfaciliteiten, in de directe nabijheid van aantrekkelijke woon-, sport- en ontspanningsvoorzieningen. Maar ook directe toegang tot een economische infrastructuur door middel van het Kennispark. Extra-curriculaire activiteiten zoals studie-, sport-, cultuur- en gezelligheidsverenigingen vallen onder de verantwoordelijkheid van de Student Union, een zelfsturend studentenorgaan dat tevens de belangen van alle studenten behartigt. De Universiteit Twente heeft een van de meest actieve studentenpopulaties van Nederland.

De UT zoekt het profiel van moderne, brede *University of Technology*, die met technologische en maatschappelijke expertise een belangrijke bijdrage levert aan de vraagstukken van de samenleving. De universiteit is geworteld in de regio en zichtbaar in de wereld. Zichtbaar door gedurfde en pro-actieve communicatie, maar ook door trotse studenten, alumni, medewerkers en oud-medewerkers. Dat in Twente iets bijzonders gebeurt, wil de universiteit laten zien.

Informatiebeleid Universiteit Twente

Sinds 2007 wordt bij de Universiteit Twente expliciet aandacht besteed aan informatiemanagement. In het najaar van 2008 is een 'Informatie- en ICT-plan UT 2008-2010' vastgesteld. Hierin wordt het informatiebeleid voor de genoemde periode beschreven voor de domeinen Student en onderwijs, Onderzoek en Bedrijfsvoering. Het onderliggende informatieplan slaat een brug naar het Informatie- en ICT-plan van de instelling maar is specifiek gericht op het erfgoed van de Universiteit.

2.2 Korte karakteristiek huidige situatie

Bij de Universiteit Twente wordt op verschillende locaties, bij beheerseenheden, diensten, faculteiten en verenigingen, historisch interessant materiaal bewaard. Er bestaat momenteel geen integraal beleid voor het beheren, behouden en toegankelijk maken van het erfgoed van de Universiteit Twente. Vanwege de versnippering is een interessante cultuurhistorische collectie ontoegankelijk voor raadpleging en zorgvuldig en duurzaam beheer.

2.3 Definitie Cultuurhistorisch archief

Het Cultuurhistorisch Archief biedt de digitale toegang tot een rijke verzameling archivalia en collectiestukken die verspreid over de Universiteit bewaard wordt. Tot het Cultuurhistorisch Archief behoren die stukken die de missie van de Universiteit illustreren en een (aanvullend) beeld van de geschiedenis geven. De nadruk ligt daarbij op wonen, werken, studeren, onderzoeken en recreëren op de Universiteit Twente. Het Cultuurhistorisch Archief is een dynamische functionaliteit waarbij decentrale kennis en informatie met elkaar verbonden worden, aan elkaar gerelateerd en verrijkt op een centrale presentatie.

Uitgangspunt voor het Cultuurhistorisch Archief is dat op een makkelijke, actuele en aansprekende wijze informatie over de geschiedenis van de UT geboden wordt.

Het Cultuurhistorisch Archief:

- draagt bij en is ondersteunend aan de missie en visie van de UT;
- biedt een coherent beeld van de geschiedenis;
- verbindt het heden en het verleden met elkaar.

2.4 Betrokken partijen, omvang en organisatie

1. Servicecentrum Bibliotheek en Archief
2. Concerndirectie Strategie en Communicatie
3. UT nieuws
4. Vrijhof Cultuurcentrum

Ad. 1. Servicecentrum Bibliotheek en Archief (B&A)

Het servicecentrum Bibliotheek en Archief is verantwoordelijk voor het beheer van de wetenschappelijke informatie en de informatie voor de bedrijfsvoering van de universiteit. Het beheert tevens het huidige Historisch Archief, een verzameling foto's, negatieven, geluids- en filmbanden en ander materiaal, ontsloten door een catalogus. Het servicecentrum is verantwoordelijk voor het beheer en behoud van het Zakenarchief van het College van Bestuur. Tevens beheert Bibliotheek en Archief een digitaal 'repository' van wetenschappelijke resultaten van de Universiteit Twente.

De dienst Archief van de UT was tot 2007 ondergebracht bij het facilitair bedrijf, met de samenvoeging met de Universiteitsbibliotheek is ook het bewustzijn ontstaan dat er meer mogelijk is met het verleden van de universiteit, althans meer dan onder de wettelijke verplichting valt.

Bibliotheek en Archief heeft 45 medewerkers in dienst waarvan 10 archiefmedewerkers, 10 documentverwerkers, 10 studielandmedewerkers, 7 informatiespecialisten en 1 secretaresse.

Ad. 2. Concerndirectie Strategie & Communicatie (S&C)

De concerndirectie Strategie & Communicatie is verantwoordelijke voor de beleidsmatige voorbereiding, ondersteuning en communicatie van de UT. De afdeling Communicatie ontwikkelt het communicatiebeleid en voert deze uit. Naast twee inhoudelijke clusters (Marketing & Werving en Concerncommunicatie) voorziet de afdeling in diensten als: drukwerkvoorbereiding, fotografie en printservices en het alumnibureau. Strategie en Communicatie heeft ca 50 medewerkers en valt direct onder het College van Bestuur

Ad. 3. UT nieuws

Verzorgt wekelijks de uitgave van het digitale en papieren nieuws op de UT. Het UT nieuws is een zelfstandige eenheid binnen de UT en de redactie opereert onafhankelijk en verzorgt tevens de uitgave van de alumnikrant en de carrierekant. Het UT nieuws heeft 5 vaste formatieplaatsen en ongeveer 20 medewerkers die ondersteunende activiteiten verrichten.

Ad. 4. Vrijhof Cultuurcentrum

Vrijhof Cultuurcentrum is het culturele hart van de UT. Deze dienst organiseert diverse culturele activiteiten op de campus, zoals theatervoorstellingen, exposities en cursussen, en beheert een collectie van zo'n 1200 kunstwerken die door de UT zijn verzameld. Ook ondersteunt Vrijhof Cultuurcentrum de culturele studentenverenigingen. Het Cultuurcentrum bestaat uit 9 medewerkers en valt onder de verantwoordelijkheid van de Student Union³.

2.5 Bestaande collectie

Hieronder wordt de collectie beschreven die door Bibliotheek en Archief wordt beheerd. De bibliotheekcollectie wordt als eerste beschreven al maakt deze op dit moment geen (direct) deel uit van het Cultuurhistorisch Archief. Vervolgens worden de archieven beschreven waarvan een groot deel toegankelijk gemaakt zal worden via het Cultuurhistorisch

---

³ De Student Union is verantwoordelijk voor de extra-curriculaire activiteiten en behartigt de belangen van alle studenten van de Universiteit Twente. Gezamenlijk vormen de studie-, sport-, cultuur-, gezelligheids- en overige verenigingen de Student Union.

Archief. Daarna worden de archieven beschreven die voor het Cultuurhistorisch Archief relevant zijn en die elders op de UT worden beheerd, deels door de strategische partners in het project, deels door overige partijen.

Bibliotheekcollectie

A. Algemene collectie

Wetenschappelijke publicaties over onderwerpen van belang voor of gerelateerd aan de UT, waaronder de wetenschappelijke output van de UT.

B. Bijzondere collecties

- Boot collectie: niet uitleenbare collectie van 16.000 publicaties betreffende de regio Twente, voornamelijk wetenschappelijke literatuur over de sociale en economische geschiedenis van de textielindustrie. Schenking van dr. J.A.P.G. Boot. Bevat tevens complete uitgave van de Atlas Blaeu

Archieven

A. Archieven die onder de wettelijke verplichting vallen

- Zakenarchieven (College van Bestuur)
- Persoonsarchieven
- Studentenarchieven

De archieven waar een wettelijke verplichting op rust worden geregistreerd in Docuware, een record managementsysteem, dit systeem is verouderd en wordt binnenkort vervangen.

B. Historisch Archief

- 15.000 foto's en negatieven uit verschillende bronnen
- 1000 publicaties
- ca 500 audiovisuele titels
- ca 100 objecten
-

C. Bijzondere archieven

Bij leerstoelen worden interessante materialen bewaard die bij een emeritaat naar boven komen en worden overgedragen aan de afdeling Archivering UT. De archieven worden in het depot bewaard maar er is geen beleid of procedure voor de selectie en ontsluiting er van.

Bijzondere archieven en collecties elders op de UT bewaard

A. Archieven

- Culturele activiteiten, Vrijhof Cultuurcentrum
- Krantenarchief, UT nieuws
- Academische plechtigheden (mevr. E.M.M. Robers-Tenniglo), S&C
- Digitaal fotoarchief (beeldbank), S&C
- Personen en onderwerpendossiers, S&C en UT nieuws

- Archieven van studie -, sport -, en andere verenigingen en commissies, verspreid over UT
- Archieven bij leerstoelen/hoogleraren, verspreid over UT
- Archieven bij faculteiten

B. Collecties

- Verzameling Paul Citroen, Vrijhof Cultuurcentrum
- Kunstwerken UT (uitleencollectie) en de beelden op het landgoed, verspreid over UT

Hiska Bakker, conservator Kunstcollectie: "Ik liet vorige week het boekje Het Torentje van Drienerlo. Een monument van Wim T. Schippers zien. Het is geschreven door John Heymans en kwam uit in november 1979, herdruk in december 1979 (hoewel dat ook scherts zou kunnen zijn). Het bestaat uit een interview met de kunstenaar, voorgeschiedenis, brieven, ontwerpen en reacties van mensen van de universitaire gemeenschap. Veel foto's. Hele amusante en kritische commentaren van studenten en medewerkers die dat hele kunstwerk maar niets vonden.

Ik pleit ervoor om het boekje toegankelijk te maken via de digitale toegang. Je zou er doorheen moeten kunnen bladeren. Daarbij zou je dan verschillende thema's kunnen behandelen, zoals het 'Historische belang van de Campus': van student tot medewerker werd gevoeld dat de Campus een waardevolle gemeenschap was, een plek van/voor allen. Iedereen voelde zich dan ook gerechtigd tot discussie over het ontwerp. Niet alleen interessante commentaren in THT-Nieuws –laten zien- ook druk bezochte bijeenkomsten waarbij over het ontwerp werd gesproken. In dit verband wil ik ook 'Broodje Cultuur' noemen, de maandagmiddagvoorstelling die ook een keer werd gebruikt voor discussie over het Torentje. Het waren immers de jaren zeventig: van inspraak en democratie, ook bij de THT.

Verder kun je aan de hand van dit boekje iets duidelijk maken over de toepassing van de 1%-regeling toen. Er werd toen veel gebouwd en 1 procent van de bouwsom van elk nieuwe gebouw moest besteed worden aan kunst. In principe was deze rijksregeling bedoeld voor kunst in of aan het gebouw, maar de THT vormde een uitzondering. Wij mochten als enige campusinstelling in Nederland ook kunstwerken financieren die in de omgeving van gebouwen stonden, vandaar de vele kunstwerken van bekende kunstenaars op de Campus.

Ook zou n.a.v. dit boekje iets verteld kunnen worden over de huidige plannen voor de Campus: de toekomstige nadruk op het O&O-gebied i.p.v. op het hart van de Campus -het gebied rondom Vrijhof, Bastille, Sportcentrum."

2.6 Doelgroepen

Tot de doelgroepen van de diensten van Bibliotheek en Archief, alsmede van Strategie en Communicatie, UT Nieuws en Vrijhof Cultuurcentrum behoren:

- studenten en medewerkers van de UT
- alumni en oud-medewerkers van de UT
- aankomende studenten en –medewerkers
- studenten en wetenschappelijke medewerkers van elders
- personen, bedrijven en organisatie (partners), al dan niet uit de regio

3. Beschrijving huidige informatievoorziening

In het onderstaande wordt een (beknopte) beschrijving gegeven van de huidige informatiediensten die toegang bieden tot de huidige collectie van Bibliotheek en Archief.

3.1 Bibliotheek & Archief

De toegang tot de collecties van Bibliotheek en Archief is – in principe - geheel digitaal. Alle oude analoge toegangen zijn in de afgelopen jaren vervangen. De informatie over de collectie is opvraagbaar via de website van de UT en op lokale werkstations op de UT.

NB. Daarnaast zijn er collecties en archieven aanwezig die niet of nauwelijks ontsloten (beschreven) zijn.

Van de zaken-, persoons- en studentenarchieven zijn geselecteerde delen beperkt toegankelijk. Er is geen publieke toegang tot de archieven. Van het zakenarchief, voornamelijk correspondentie, wordt de metadata bij binnenkomst geregistreerd in een Oracle applicatie (CPA). De stukken worden (nog niet) gedigitaliseerd. De papieren stukken worden analoog in dossiers bewaard en gearhiveerd, het zakenarchief is per onderwerp (zaak) geordend. Een beschrijving van de dossiers is opgeslagen in een, lokale, MsAcces- database. De zakenarchieven zijn, tot het jaar 1985, overgedragen aan het RHC Zwolle, er zijn geen inventarissen beschikbaar.

In het informatie- en ICT plan van de UT (voor de periode 2008-2010) is voorzien in een nieuw vast te stellen archiefbeleid en een nieuw Document en Record Management systeem dat het huidige vervangt.

3.2 Website UT

De website van de UT biedt toegang tot de website van B&A (catalogi, repositories en externe databases), de beeld- en persbank van S&C en het digitale krantenarchief van het UT nieuws.

3.2.1. Digitale bibliotheek - catalogi (PiCarta)

- a. UB catalogus, bevat titels van boeken, tijdschriften in eigendom van de UB UT
- b. Catalogus Historisch Archief, bevat foto's, negatieven, dia's, en andere geluids- en beeld dragers en een selectie van boeken en artikelen, die in het Historisch Archief (HA) van de UB aanwezig zijn.
- c. Catalogus Studenten, bevat scripties: titels van afstudeerverslagen van de Universiteit Twente
- d. De Experimental Centre of mechanica Medicine, bestaat uit instrumenten, simulatoren en ander inventaris aanwezig in de Experimental Centre of Technical Medicine van de UT

3.2.2. UT-Repository

Databases (OA protocol) met alle wetenschappelijke output van de UT, in principe full text doorzoekbaar.

3.2.3. Website B&A

Naast de informatie over de eigen collecties en databases biedt de website veel meer informatie aan door de toegang tot andere, externe, databases voor wetenschappelijke publicaties:

- a. PiCarta: meta-catalogus van OCLC PICA met titels van boeken en tijdschriften uit de Nederlandse Centrale Catalogus (NCC)⁴
- b. Scopus: beschrijvingen en abstracts van artikelen uit peer-reviewed tijdschriften van verschillende uitgevers op beta-, gamma- en medisch gebied. Bevat tevens congresverslagen, open access tijdschriften en geselecteerde webbronnen. Scopus wordt ook gebruikt voor het vinden van citatie-gegevens en is eigendom van Elsevier.
- c. Web of Science database: Internationale, multidisciplinaire index op tijdschriftartikelen in alle wetenschappen. Bevat referenties van artikelen uit tijdschriften, met complete bibliografische gegevens en literatuurverwijzingen die voorkomen in de opgenomen artikelen. Beheerd door ISI Institute for Scientific Information.
- d. Metalib en SFX. Metalib is een gebruiksvriendelijke zoekomgeving die het mogelijk maakt om in verschillende databestanden een zoekactie uit te laten voeren. Met SFX kan men in veel bestanden vanuit een gevonden titel simpelweg doorklikken naar de full text en de juiste vindplaats. SFX (staat voor Special Effects) is software dat de gegevens in allerlei bestanden aan elkaar 'knoopt'.

3.3 Andere UT databases

- a. Digitaal fotoarchief en persarchief, beheerd door S&C en toegankelijk via de website van de UT.
- b. Nieuwsarchief, beheerd door UT nieuws en toegankelijk via de website van UT nieuws.

Alle data wordt op de Universiteit door de Universiteit beheerd. Voor de opslag op de server is de dienst ICT Service (ICTS) verantwoordelijk, de verschillende systeemhouders zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud.

---

⁴ De Nederlandse Centrale Catalogus NCC bevat de bibliografische gegevens en de vindplaatsen van circa 14 miljoen boeken en bijna 500.000 tijdschriften in meer dan 400 bibliotheken in Nederland.

4. Visie informatievoorziening

Het Cultuurhistorisch Archief biedt digitale toegang tot verschillende erfgoedcollecties op de UT met als doel om aan de digitale en aan gedigitaliseerde informatie (nieuwe) betekenis te geven door deze zichtbaar te maken, te relateren en te verrijken.

Noodzakelijke digitalisering van bestaande collecties en archieven is van belang om:

- bredere toegankelijkheid van de collectie en archieven te creëren;
- (her-)gebruik van de collectie en archivalia mogelijk te maken;
- behoud van kwetsbare stukken te garanderen (preservation);
- ondersteunende diensten ten behoeve van beheer en behoud van de collectie en archieven te realiseren.

De digitalisering van, en digitale toegang tot het Cultuurhistorisch Archief biedt een stevige impuls aan de toegankelijkheid van historisch interessant materiaal en een breder publieksbereik. Het digitaliseren betreft dan niet alleen het omzetten van een papieren document in een digitaal document, maar ook het opbouwen en publiceren van digitale bestanden met metagegevens (catalogi, inventarissen).

Er wordt gekozen voor een slimme oplossing, dat wil zeggen een integrale oplossing, waarin kennis en collectie uit verschillende bronnen wordt samengebracht in één aansprekende on line presentatie van het archief. Het is geen doel om alle archivalia fysiek bij elkaar te brengen maar om wel één gezamenlijke standaard te hanteren voor beheren, beschrijven en presenteren van de delen die voor een breder publiek van belang zijn.

Daarnaast zal bestaande en nieuwe digitale informatie met elkaar in verband worden gebracht doordat betekenisvolle relaties zichtbaar worden gemaakt. Door slim gebruik te maken van de bestaande digitale infrastructuur en databases kan een – in principe – oneindige hoeveelheid kennis en bronnen zichtbaar worden gemaakt.

Kerdoelen:

- beheer van archivalia volgens breed geaccepteerde standaarden
- duurzaam digitaliseren en duurzaam toegankelijk houden
- digitaal zichtbaar maken en presentatie van (historisch) relevante onderwerpen voor een breder publiek
- (bestaande) informatie, kennis en bronnen met elkaar verbinden
- ruimte bieden voor de bijdragen van anderen (UT en breder publiek)

Kernwoorden: innoveren, stimuleren, verrijken en continueren.

5. Uitwerking gewenste informatievoorziening

5.1 Beoogde informatievoorziening

Voor het Cultuurhistorisch Archief wordt een nieuwe functionaliteit ontwikkeld binnen de UT. Deze digitale omgeving biedt:

- (audio/visuele) toegang tot een gevarieerde verzameling erfgoed en (digitale) historische objecten en gegevens. Dat wil zeggen; archieven en collecties die nu door de vier projectpartners worden bewaard.
- de functionaliteit om de cultuurhistorische collectie digitaal te ontsluiten (beschrijven en digitaliseren)
- de functionaliteit om kennis en informatie over de collectie toe te voegen en te verrijken en met elkaar te verbinden.

Beoogde functies:

Informatie invoeren

Niet alleen de vier projectpartners maar ook diverse faculteiten, verenigingen, diensten etc, beschikken over (beeldend) archiefmateriaal dat interessant is voor het Cultuurhistorisch Archief. Het doel is om – in principe - de archiefvormers zelf dit materiaal on line te laten beschrijven en beschikbaar te stellen aan het CHA. Daarvoor wordt een helder invoerfunctie gerealiseerd en duidelijke instructies en criteria geformuleerd.

Informatie zoeken

In (historische) archieven en collecties van de UT.

Informatie verbinden

Relaties leggen tussen objecten en archiefstukken in het CHA en andere digitale informatie binnen de UT.

Informatie toevoegen

Veel (oud)medewerkers van de UT hebben nog informatie, bijvoorbeeld over gebeurtenissen, onderwerpen en personen, en kunnen dat toevoegen aan de beschrijvingen van documenten en beelden in het CHA. De gebruikers die over kennis beschikken verrijken het CHA.

Informatie presenteren

Het CHA beoogt niet alleen een verzameling beelden en gegevens te worden maar ook een verzameling verhalen. Daarvoor wordt een aantrekkelijke presentatie gerealiseerd waar niet alleen basale informatie uit het archief kan worden opgevraagd maar die tevens aandacht zal besteden aan bijzondere onderwerpen en personen die tot het erfgoed van de UT behoren. Door middel van bijvoorbeeld een dynamische tijdbalk, (actuele) thema's,

dossiers over personen en onderwerpen wordt de geschiedenis inzichtelijk gemaakt en aantrekkelijk gepresenteerd voor verschillende doelgroepen.

NB. Onderzocht wordt of – en in welke mate – een meertalige toegang tot het archief gerealiseerd kan worden (bijvoorbeeld een Engelse, Duitse, Franse en Chinese vertaling).

5.2 Cultuurhistorisch Archief

De basis voor het Cultuurhistorisch Archief wordt gelegd met de digitale ontsluiting van historische archieven en collecties.

De volgende collectie- en archiefdelen worden onderscheiden:

- Historisch Archief (B&A)
- Kranten archief (digitaal en analoog) (UT Nieuws)
- Kunstcollectie (Vrijhof Cultuurcentrum)
- Publicaties over de UT (B&A, S&C, UT nieuws en Vrijhof Cultuurcentrum)

Aangevuld (na selectie en ontsluiting) met:

- Archief Academische plechtigheden (S&C)
- Digitaal fotoarchief (S&C)
- Personen en zakendossiers (S&C en UT Nieuws)
- Archief activiteiten Vrijhof Cultuurcentrum
- Archieven van leerstoelen, faculteiten, sport -, studie - en andere verenigingen en commissies

Nieuw te creëren

- Oral history (mogelijk project Vrijhof Cultuurcentrum)
- Thematische ontsluiting van (actuele) onderwerpen
- Dossiers over personen en onderwerpen
- Dynamische tijdbalk met beelden en verhalen
- Virtueel museum voor kunstcollectie

Het doel is om daarnaast verbindingen te maken met andere databases zodat relaties met andere digitale bestanden binnen de UT zichtbaar gemaakt kunnen worden. Op deze wijze worden stukken uit het verleden met het heden virtueel aan elkaar 'geknoopt'.

NB: De zichtbaarheid van het archief zal een toename veroorzaken van nieuwe, onbekende, archieven die hier en daar op de UT worden bewaard.

Voorbeeld 1 van het gebruik van het CHA:

Als aankomend medewerker van de UT is bestuurskundige Harry Swaak erg benieuwd naar de Universiteit waar hij aanstonds zijn loopbaan zal voortzetten. Op de website van de UT vindt hij veel handige informatie en hij wil

- al bijna voldaan – zijn browser afsluiten als zijn oog valt op een link naar Beelden van de UT. Dat maakt hem nieuwsgierig. Al snel ontdekt hij dat deze jonge universiteit over een bijzonder interessant digitaal cultuurhistorisch archief beschikt. Dat is hij nog niet eerder tegengekomen bij andere Technische Universiteiten en Harry is blij verrast. Het openingsscherm biedt hem de gelegenheid om op onderwerpen en personen te zoeken maar ook de tijdbalk vindt hij erg behulpzaam om snel idee van de geschiedenis te krijgen. Hij gaat er even voor zitten en probeert een onderwerp te bedenken waar hij wat over wil zoeken. Hoorde hij niet onlangs nog over de illustere voormalige rector magnificus Frans van Vught? Die toevallig ook bestuurskundige is? Wat zou het archief over hem te bieden hebben...?

Harry typt 'Frans van Vught' in het zoekscherm in en al snel daarna wordt een imposante lijst met resultaten aan hem gepresenteerd. Wat is er veel over deze man bewaard! Gelukkig zijn de resultaten gesorteerd, hij kan kiezen uit nieuwsberichten van het UT nieuws, persberichten, artikelen en wetenschappelijke publicaties, foto's en videobeelden en dossiers over zijn aantreden en afscheid bij de UT. Vooral de foto's zijn de moeite waard; Van Vught aan een ontbijt met studenten, hij leest erbij dat de rector aan de wieg stond van de Student Union, die nu een actieve rol op de UT speelt, Van Vught op een roeibootje, Van Vught met Prins Willem Alexander. Opvallend vaak ziet Harry dat Van Vught een rode sjaal draagt, misschien is dat mores op de UT, hij zal er zaterdag ook maar eens naar op zoek gaan.

Na alle trivia realiseert Harry zich dat hij de tijd helemaal vergeet, maar wil toch ook nog even naar de wetenschappelijke publicaties van Van Vught kijken, wellicht kan hij ook op dat gebied nog iets van hem opsteken. Zijn zoektocht leverde immers tevens een overzichtelijke resultaat met verwijzingen naar wetenschappelijke publicaties en referenties die elders zijn opgeslagen. Gelukkig kan Harry alles bekijken omdat hij al toestemming heeft om in de afgeschermdede omgeving te zoeken. Voordat hij het in de gaten heeft is er weer een uur verstreken en het is al donker buiten als hij uiteindelijk besluit zijn zoektocht te staken. Hij heeft zin in zijn nieuwe baan op deze bijzondere universiteit.

5.3 Beheer en behoud

Kern van het Cultuurhistorisch Archief is de centrale presentatie van decentrale kennis en informatie. Waarbij verschillende diensten, personen en faculteiten zelf de verantwoordelijk hebben voor het invoeren, aanvullen en corrigeren van gegevens over bronnen en collecties. De noodzakelijke regie of coördinatie over het geheel zal in eerste instantie bij Bibliotheek en Archief liggen. B&A is daarmee verantwoordelijk voor het verstrekken van duidelijke instructies en – indien nodig - ondersteuning bij het beschrijven van archieven en collecties.

Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om alle collecties en archivalia op één locatie samen te brengen. Alleen wanneer beheer en behoud van de collectie- en archiefstukken op locatie niet gegarandeerd kan worden of verantwoord is, kan B&A het beheer overnemen.

Dat betekent tevens dat - na een eerste retrospectieve inhaalslag - de continuïteit van het archief gewaarborgd wordt door de implementatie van een nieuwe werkwijze bij alle verantwoordelijken. Het ontwikkelen van deze werkwijze - en de implementatie daarvan - is onderwerp van het vervolgproject.

5.5 Samenwerking

Goede samenwerking is onontbeerlijk en reikt verder dan alleen de directe collega's. Voor het welslagen van het Cultuurhistorisch Archief zal ten eerste nauw worden samengewerkt met de projectpartners.

Daarnaast zijn de collega's binnen de UT van groot belang voor het toevoegen en verrijken van bronnen. De UT heeft zich in haar missie uitgesproken voor een intensieve samenwerking met de regio, dit strekt zich ook uit naar het CHA. Bijvoorbeeld door kennis uit te wisselen met de verschillende Historische Kringen in de regio, het Cultuurhistorisch Centrum Overijssel en andere erfgoedinstellingen.

De belangrijkste partij waarmee samenwerking wordt beoogt is de brede groep bezoekers of gebruikers van het digitale archief. De gebruikers van het Cultuurhistorisch Archief beschikken vaak over informatie die het archief niet heeft. Een belangrijke functie van het archief is dan ook het mogelijk maken om informatie toe te voegen en te verrijken.

Op nationaal niveau zal de UT er naar streven om de informatie uit het CHA voor een zo breed mogelijk publiek beschikbaar te maken en te houden. Dat wil ook zeggen dat het Cultuurhistorisch Archief gegevens beschikbaar wil stellen via landelijke portals als archieven.nl en het geheugenvannederland.nl.

5.6 Doelgroepen Cultuurhistorisch Archief

Het Cultuurhistorisch Archief richt zich op twee soorten doelgroepen:

- A. - Aankomende studenten en -medewerkers
- Alumni

Deze doelgroep zoekt informatie over de UT en sluit nauw aan bij de doelgroepen in de missie van de Universiteit Twente. Voor deze doelgroep is het van belang om een coherent beeld van de UT te bieden, inclusief de geschiedenis.

- B - Studenten en oud- medewerkers van de UT
- Kenniszoekers ('snuffelaars én gravers')

Deze doelgroep beschikt al over (enige) kennis van de UT en kan veelal ontbrekende gegevens eventueel aanvullen. Deze groep wordt als gebruiker zeer gewaardeerd.

5.7 Vervolgtraject

Voor de realisatie van de beoogde informatievoorziening wordt (in 2009) een ontwikkelingsprojectplan opgesteld. Initiatiefnemer van dit project, servicecentrum Bibliotheek en archief bewaakt de realisatie van het digitaliserings- en duurzaamheidsplan in het vervolgtraject. Extra aandacht zal worden besteed aan de consequenties die het beheren en behouden van het digitale Cultuurhistorisch Archief heeft voor de workflow, met name bij de projectpartners. Doel is om deze taken, per partner, duidelijk te definiëren, zo mogelijk te implementeren in het reguliere werkproces of er op andere wijze binnen het takenpakket invulling aan te geven. Uitgangspunt is om het Cultuurhistorisch Archief structureel te verankeren in de organisatie van de UT.

6. Knelpunten, oplossingen, kansen en bedreigingen

6.1 Kansen

- Er is veel materiaal en kennis aanwezig op de UT - en erbuiten - dat verzameld en vastgelegd kan worden.
- Het bijzondere karakter van de UT als campus universiteit wordt zichtbaar gemaakt.
- Het Cultuurhistorisch Archief toont de UT als een dynamische organisatie en een aantrekkelijke universiteit om te studeren en te werken.
- Het Cultuurhistorisch Archief ondersteunt en versterkt met visuele middelen de missie van de UT.
- Met het aankomende jubileum in het vooruitzicht is het nu het juiste moment om een Cultuurhistorisch Archief te realiseren dat tevens aansluit bij de strategische uitgangspunten die dit jaar is vastgelegd in RoUTe 14.

6.2 Bedreigingen

- De UT is zich weinig bewust van de eigen geschiedenis en heeft er niet veel middelen voor over.
- Het project kan de partners boven de pet groeien als men zich verliest in de materie.
- Het is jong archiefmateriaal waarop in sommige gevallen nog rechten (auteurs- en persoonlijkheidsrechten) berusten.
- Mogelijke publicatie van 'ongewenste' informatie of gebeurtenissen.

6.3 Knelpunten en oplossingen

KNELPUNTEN	OPLOSSINGEN
<i>1. Algemeen</i>	
a. Er is weinig besef van de geschiedenis van de UT	Creëren van één centrale en aantrekkelijke digitale vindplaats voor historische informatie en een gerichte publiciteitscampagne vergroot het historisch besef op de UT.
b. historisch belangrijke en interessante materialen raken verloren	Een duidelijk zichtbaar cultuurhistorisch archief brengt belang en mogelijkheden van archivalia onder de aandacht.
<i>2. collectie en archiefontsluiting</i>	
a. De collectie is versnipperd	Met één centrale digitale toegang tot de archieven en collecties hoeft decentrale opslag geen probleem te zijn.
b. Historisch archiefmateriaal is onvoldoende ontsloten	Aktie: Project ontwikkelen om historisch archief volgens de reguliere standaarden digitaal te ontsluiten.
c. Collecties zijn niet of nauwelijks digitaal toegankelijk	Aktie: Idem voor collecties.

<i>3. digitalisering</i>	
a. Er is geen (standaard) applicatie voor archief ontsluiting	Aktie: Implementatie van archiefapplicatie voor ontsluiting van Cultuurhistorisch archief bij B&A.
b. De kwaliteit van de reeds gedigitaliseerde afbeeldingen voldoet meestal niet aan algemene standaarden	Aktie: Afbeeldingen (opnieuw) (laten) digitaliseren volgens standaarden die Geheugen van Nederland heeft ontwikkeld.
<i>4. Duurzaamheid</i>	
a. Digitale afbeeldingen (digital born) in het fotoarchief worden niet duurzaam beheerd en behouden	Aktie 1: Afspraken maken voor vervaardiging, benoemen en bewaren van digitale foto's volgens de nationale standaarden en procedures opstellen voor gebruik van de bestanden (masters en gebruikerskopieën). Aktie 2: Selecteren en herbenoemen van digitale afbeeldingen die voor opname in het Cultuurhistorisch Archief in aanmerking komen.
b. Er is nog onvoldoende aandacht voor duurzaam beheer en behoud van digitale data	Aktie: Ontwikkelen van eenduidige procedures en protocollen voor vervaardiging en beheer van digitale gegevens.

Voorbeeld 2 van het gebruik van het Cultuurhistorisch Archief

In 2009 wint het team van de Universiteit Twente de World Solar Challenge met een auto die geheel op zonne-energie wordt voortgedreven. In de aanloop naar de race in Australië is er veel aandacht van de media geweest voor het Solar Team Twente. Dat zal ongetwijfeld nu ook weer het geval zijn, aangevuld met belangstelling van Solar supporters en aanverwanten. Hierop anticiperend wordt door Strategie en Communicatie een dossier aangemaakt in het Cultuurhistorisch Archief waarin waarin alle relevante digitale informatie over het Solar Team wordt verzameld. De link naar het dossier wordt onder aan het digitale persbericht gehangen en zo is voor alle geïnteresseerden in een oogopslag de achtergrond en de geschiedenis van deze overwinning zichtbaar.”

Digitaliseringsplan

1. Inleiding

Het digitaliseringsplan is onderdeel van het informatieplan en beschrijft de concrete acties ten behoeve van de inrichting van het Cultuurhistorisch Archief. De uitgangspunten die daarbij worden gehanteerd zijn:

- standaardschema's voor beschrijving en inhoudelijke ontsluiting gebruiken (DEN criterium C.03)⁵
- Toegang en interoperabiliteit garanderen (DEN criterium C.05)
- Kwaliteitseisen voor presentatie en toegankelijkheid volgen (DEN criterium C.06)
- Duurzame toegankelijkheid organiseren (DEN criterium C.09)

Er is gekozen voor een digitale toegang tot het Cultuurhistorisch Archief om het publieksbereik te vergroten, ten behoeve van het behoud van archieven en collecties maar ook vanwege de mogelijkheden voor decentrale beheer en verrijking van informatie.

1. De digitale omgeving vormt de centrale toegang tot de decentrale verzameling van collecties en archieven.
2. Digitalisering is in belang van het behoud van archieven en collecties van de UT. Dankzij digitale kopieën kunnen veel geraadpleegde en kwetsbare stukken in de depot blijven waardoor slijtage van het origineel wordt voorkomen, terwijl de bezoeker wel de informatie kan raadplegen.
3. De digitale omgeving schept de mogelijkheden voor decentraal beheer van archieven en collecties. De partners, archiefvormers en 'kennisbeheerders' kunnen op elke gewenste locatie, on line, volgens vaste standaarden informatie aanvullen of nieuwe collecties en archieven beschrijven en aan de centrale presentatie toevoegen.

Het Cultuurhistorisch Archief wordt gevormd door een nieuwe – digitale - verzameling van bestaande archieven en collecties binnen de UT. Een deel daarvan is reeds digitaal toegankelijk gemaakt maar het overgrote deel moet nog worden ontsloten. Dat betekent dat veel concrete informatie over de collecties en archieven nog niet aanwezig is en dat bijvoorbeeld een materiaalanalyse in deze fase niet uitvoerbaar is. Uiteraard zal dit wel deel uitmaken van het vervolgproject. In de volgende paragrafen wordt in grote lijn aangegeven waaruit de collectie die het Cultuurhistorisch Archief kan vormen bestaat, in welke mate er sprake is van toegankelijkheid en eventuele digitale ontsluiting. De paragraaf over de wijze van digitaliseren en beschikbaarstelling zijn gebaseerd op de heersende opvattingen en conclusies zoals die zijn geformuleerd door o.a. Digitaal Erfgoed Nederland. Uiteraard worden de ontwikkelingen op dit gebied goed gevolgd in de

---

⁵ Digitaal Erfgoed Nederland (DEN), ICT register ten behoeve van de Subsidieregeling 'Digitaliseren met Beleid', Den Haag 2008

voortgangsfase van het project. Immers, de ontwikkelingen op dit gebied gaan snel en ook de bestaande inzichten blijken niet ongevoelig voor veranderingen.

2. De collectie Cultuurhistorisch Archief

In deze alinea wordt een overzicht gegeven van de archieven en collecties, de omvang, de mate van ontsluiting en de wijze waarop deze momenteel toegankelijk is voor gebruikers. De collectiedelen zijn opgesomd per huidige beheerder, de projectpartners in het project.

2.1 Bibliotheek & Archief

2.1.1. Historisch Archief

- ca. 5.000 (verzamelde) foto's, ten dele gescand en beschreven in catalogus van het bibliotheeksysteem
- ca. 10.000 negatieven van uit de periode 1961 – 1981, zijn ten dele beschreven in de bibliotheek catalogus
- ca. 200 audiovisuele titels uit de collectie van het opgeheven Audio Visueel Centrum (AVC) waarvan een lijst is opgesteld
- ca 10 meter AV materiaal met onbekende inhoud, niet toegankelijk

2.1.2. Zakenarchief College van Bestuur,

- jonger dan 1985, dossiers zijn beschreven in Acces database
- ouder dan 1963-1993, ca 100 meter overgedragen aan RHC Zwolle, inventaris is beschikbaar

2.1.3. Repository wetenschappelijke output, volledig toegankelijk

- op titel bibliotheekcatalogus
- fulltext doorzoekbaar in database

2.2. Strategie & Communicatie

2.2.1. Digitaal beeldmateriaal van fotograaf Jan Hesselink (ca 1995 – heden)

- ten dele toegankelijk via WebHare applicatie
- 'moederarchief' op P schijf, DVD en CD-ROM schijven bewaard, niet of nauwelijks toegankelijk

2.2.2. Persoondossiers College van Bestuur

Betreft: documentatie verzameld door medewerkers S&C ten behoeve van, persvoorlichting en woordvoering en andere communicatie activiteiten.
Ombekende hoeveelheid zeer beperkt toegankelijk materiaal

2.2.3. Dossiers Academische Plechtigheden uit archief mevr. E.M.M. Robers-Tenniglo

Betreft: alle documentatie over oraties, promoties, dies en openingen academisch jaar vanaf 1990 tot heden. Geordend en gerubriceerd op jaar, soort en naam in ordners. Een deel staat in verhuisdozen in de kelder en is niet toegankelijk.

- 2.2.4. Promotiemateriaal, publicaties, identiteitsdrukwerk e.d.
Onbekende hoeveelheid en van aard divers materiaal

2.3 Vrijhof Cultuurcentrum

2.3.1. Kunstcollectie UT

Ca. 1200 kunstwerken waarvan uitleencollectie wordt beschreven in de bibliotheekcatalogus:

- ca. 800 permanent in bruikleen op de UT beperkte beschrijving op papieren lijst
- ca. 200 aanwezig in bureau kunstuitleen
- ca. 100 stukken uit de collectie Paul Citroen, wordt niet uitgeleend maar zijn beschreven in bestandscatalogus (analoog)
- beperkt aantal voormalig BKR werken die niet worden uitgeleend en niet zijn beschreven

Van 200 werken zijn goede digitale opnamen, de bestandsnamen en formaten voldoen echter niet (altijd) aan de algemene standaarden.

2.3.2. Promotiemateriaal

Betreft: Drukwerk voor voorstellingen en exposities: affiches, uitnodigingskaarten en programma's. Bewaard in ordners en mappen. De totale omvang is ca 10 meter, niet ontsloten en niet toegankelijk materiaal.

2.3.3. Documentatie ter verslaglegging van de activiteiten.

Wordt naar eigen inzicht bewaard en geordend, niet ontsloten en niet toegankelijk materiaal.

2.4 UT nieuws

2.4.1. Krantenarchief

- Twee sets UT nieuws, 47 jaargangen per jaar gebundeld
- Digitaal krantenarchief (pdf opmaakbestanden) over de afgelopen 4 à 5 jaar, toegankelijk via de website van UT nieuws
- Digitaal archief van foto's en artikelen vanaf 1995, volledig toegankelijk via de website van UT nieuws

2.4.2. 'Archief'

Documentatie en knipsels over personen en onderwerpen bewaard en foto's op thema geordend, onbekende omvang, intern toegankelijk

2.5. Overige archieven en collecties

Materiaal verspreid over de universiteit bij faculteiten, leerstoelen, verenigingen (studie-, studenten-, sport-, e.a.) en commissies

3. Te digitaliseren deelcollecties

Op basis van voorgaand overzicht wordt in deze alinea een opsomming gegeven van de verschillende deelcollecties die in aanmerking komen voor digitalisering, hier per materiaalsoort geordend. In het kort is aangegeven wat de omvang, de mate van ontsluiting en de digitale beschikbaarheid is.

DEELCOLLECTIE	OMVANG	MATE VAN REGISTRATIE/ONTSLUITING	DIGITALE BESCHIKBAARHEID
<i>Beeldmateriaal</i> 1. analoog 2. digitaal	1. 15.000 2. onbekend	1. 75 % beschreven 2. geen overzicht	1. 75 % digitaal beschikbaar 2. 100 % digitaal
<i>AV materiaal</i>	50 meter	50 % beschreven (titellijst)	Niet digitaal beschikbaar
<i>Kranten</i> 1. analoog 2. digitaal	1. ca. 20.000 pagina's 2. ca. 250 pdf bestanden van elk ca. 16 pagina's	1. niet ontsloten 2. pdf archief is geïndexeerd	1. niet 2. inhoud (artikelen en foto's) zijn in database opgeslagen en via de website digitaal doorzoekbaar op tekst en beeldbeschrijving
<i>Kunstwerken</i> 1. schilderijen 2. ruimtelijke objecten	1. 1200 2. ca. 30	1. 80 % analoge beschrijving 2. 100% beschreven	1. 200 goede digitale afbeeldingen 2. goede digitale afbeeldingen
<i>Bijzondere archieven</i>	Onbekend	Niet	Niet

4. Prioritering en fasering

Nog maar een beperkt deel van het Cultuurhistorische Archief is digitaal beschikbaar. Dat het grootste deel nog digitaal ontsloten moet worden is daarentegen absoluut geen handicap. De UT kan gebruik maken van de kennis en de expertise die in de afgelopen jaren zowel intern als landelijk en internationaal op dit gebied is opgebouwd. Een van de belangrijkste lessen die getrokken kan worden is dat het weinig zin heeft om al het beschikbare materiaal integraal te digitaliseren en zonder enige context aan de gebruikers aan te bieden. Hoewel in de beginfase natuurlijk een grote inhaalslag gemaakt moet worden, zal digitalisering van de deelcollecties gefaseerd plaatsvinden. In de projectfase zijn een aantal archieven en collecties aangewezen als basis voor het Cultuurhistorisch Archief, deze zullen zoveel mogelijk binnen het vervolgproject digitaal worden ontsloten. Niet alleen tijdens maar ook na afloop van het project, wanneer het digitale archief een vast onderdeel uitmaakt van de UT, zal worden gedigitaliseerd op basis van vastgestelde criteria. Deze zijn:

- Kwetsbaarheid van het materiaal, eventueel dreigend verlies
- Relevantie voor doelgroepen en relatie met actualiteit
- Kosten/baten afweging
- Esthetische, historische of narratieve 'kwaliteit' van het materiaal

5. Wijze van digitalisering

Het digitaliseren van de archieven en de collecties zal ten dele intern, met bestaande middelen, plaatsvinden. Voor specifieke materialen, met name van AV materiaal, of onderdelen (zakenarchief) wordt gebruik gemaakt van expertise van deskundigen zoals gespecialiseerde bedrijven en het Historisch Centrum Zwolle.

Kwaliteitseisen

De kwaliteitseisen voor het digitaliseren van documenten hangen samen met het type materiaal en het (toekomstig) gebruik van de digitale kopie. Per deelproject wordt - per soort object - vastgesteld wat het doel van de digitalisering is en op basis daarvan wordt de gewenste kwaliteit bepaald. Digitalisering ter preservering vereist tenslotte een andere kwaliteit dan digitalisering voor - on line - presentatie. Daarbij wordt wel voor ogen gehouden dat het digitaliseren van een object in principemaaar eenmalig plaatsvind. Een uitgangspunt voor de kwaliteit kan zijn, als het bijvoorbeeld om teksten in documenten gaat, dat de grootte en het type letter van belang is voor het vaststellen van de resolutie. Dit vanwege de leesbaarheid en digitale inzoombaarheid.

Tekst

Voor tekstdocumenten gelden als kwaliteitscriteria de authenticiteit en de leesbaarheid. Voor archieven geldt dat de digitale kopie dienst moet kunnen doen als een authentieke weergave van het oorspronkelijke object. PDF/A is daarvoor het gebruikelijke formaat voor opslag. Bij andere soorten tekstdocumenten, waarbij de afleesbaarheid van de informatie

op het digitale object en de beschikbare opslagcapaciteit relevante factoren zijn, kan worden volstaan met scannen in een resolutie van 300 DPI, 256 kleuren en opslag in JPEG(2000) formaat.

Beeldmateriaal

Voor beeldmateriaal wordt gebruik gemaakt van de richtlijnen voor het digitaliseren van stilstaand beeld en audiovisueel materiaal van het Geheugen van Nederland.

De opnames worden gemaakt in 300 DPI in TIFF (kleur of grijs, met kleurlat). De TIFF bestanden worden opgeslagen op een server van de UT. Voor de website wordt een (afgeleide) kopie in JPEG gebruikt.

Audiovisueel materiaal

Volgens de richtlijnen voor het digitaliseren van stilstaand beeld en audiovisueel materiaal van het Geheugen van Nederland en van de publicaties van het DEN. Omdat de ontwikkelingen op dit gebied snel gaan zullen de eisen regelmatig naar nieuwe inzichten moeten worden bijgesteld. Digitalisering zal in principe buiten de UT plaatsvinden bij een erkend en gespecialiseerd bedrijf.

6. Wijze van beschikbaarstelling

Het digitale Cultuurhistorische Archief wordt in de eerste plaats via de eigen website van de UT beschikbaar gesteld aan het publiek. Maar de informatie over de archieven en collecties in het Archief is uiteraard ook via de bibliotheek te vinden. Daarnaast wordt zo mogelijk gebruik gemaakt van zoek- en informatiediensten van samenwerkingspartners.

Verbreding van de toegankelijkheid van informatie over de UT is een belangrijk uitgangspunt van dit project. Het archief zal daarom zo ‘vindbaar’ mogelijk worden. Door gebruik van gestandaardiseerde metadata worden basisgegevens uit de beschrijving van archieven en objecten via internet – en zoekmachines) toegankelijk gemaakt.

De informatie uit het Cultuurhistorisch Archief van de UT kan bijvoorbeeld worden gepubliceerd via:

- Regionaal Historisch Centrum Zwolle (archievenoverzicht)
- www.archieven.nl (archievenoverzicht)
- www.Geheugenvannederland.nl (beeldbank)
- of zelfs Flickr.com

De BASIS

Bij het digitaliseren zal daarom zo veel mogelijk gebruik worden gemaakt van de minimale eisen zoals die zijn geformuleerd in DE BASIS van Digitaal Erfgoed Nederland.

Relevante standaarden zijn:

- Dublin Core. Voor de gestandaardiseerde beschrijving van de erfgoedobjecten in een collectie.
- HTTP. Zorgt voor de bereikbaarheid via het internet.
- OAI-PMH. Voor het kopiëren van informatie over collectie-items ten behoeve van de vindbaarheid door andere informatiesystemen.
- SRU. Voor de – rechtstreekse - doorzoekbaarheid van het informatiesysteem.
- URI. Zorgt voor de unieke identificatie van ieder digitaal object in een collectie op.
- UTF-8. Voor de codering van teksten in willekeurig welke internationale tekenset.
- XML. Voor de structurering van alle (meta)data zodat computers de informatie snel en flexibel kunnen verwerken.

7. Digitale duurzaamheid

De digitale collectie is nog in opbouw. Dat betekent ook dat er nog een strategie moet worden ontwikkeld ten aanzien van de digitale duurzaamheid. Uitgangspunten daarbij zijn: bredere toegang tot de collectie, breder (her)gebruik van de collectie, ondersteuning van het werkproces en natuurlijk de duurzame toegang tot de digitalecollectie.

De Universiteit Twente beschikt over uitstekende kennis op het gebied van ICT en een recent instellingsbreed informatiebeleidsplan. De instelling kan met weinig moeite investeren in een duurzame opslag van de digitale data van het archief. Het is daarbij wel van belang dat het Cultuurhistorisch Archief duidelijke zichtbaarheid krijgt en een vaste positie veroverd in het beleid van de universiteit alsmede in die van de verschillende partners.

Zo maakt de UT deel uit van het 3TU⁶ dat lid is van de Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid (NCDD) en onderschrijft daarmee de doelstelling om in Nederland tot een stabiele organisatorische en technische infrastructuur voor digitale informatie te komen. In 2008 heeft daartoe een brede verkenning plaatsgevonden om de risico's van verlies van digitaal materiaal in de publieke sector in kaart te brengen. Daarbij is de vraag centraal gesteld, wie in Nederland wat bewaart en hoe dit gebeurt. De resultaten van de verkenning vormen de basis voor een strategienota waarin een aanpak voor de gesignaleerde problemen wordt voorgesteld. Voor de concrete uitvoering van de in de strategienota geformuleerde plannen wordt vervolgens vier jaar uitgetrokken.

In december 2008 heeft SURF in het kader van het SURFshare pakket een projectvoorstel van 3TU getiteld: 'Waardevolle data en diensten: motiveren door ondersteunen van dataproducenten en onderzoeken van voordelen van data publicatie' goedgekeurd. Het project draagt bij aan de ontwikkeling van het 3TU.Datacentrum, maar vormt tevens waardevolle input voor het succesvol gebruik van andere repositories. Op deze manier kunnen de barrières voor het realiseren van lange termijn toegang van onderzoeksdata worden verlaagd.

7.1 Samenstelling digitale collectie

De digitale collectie in het Cultuurhistorisch Archief bestaat uit:

1. de digitale gegevens over de collectie en archiefstukken (beschrijvingen en metadata)
2. digitale kopieën van objecten (images)
3. digital born objecten (groot deel van de fotocollectie, deel van de kranten en andere archiefdocumenten zoals correspondentie en e-mail)

ad 1. Een groot deel van de digitale gegevens, beschrijvingen en metadata, moet nog worden geproduceerd. De bestaande digitale gegevens met name de beschrijvingen in het

---

⁶ Het project wordt uitgevoerd onder leiding en verantwoordelijkheid van de bibliotheken van de Technische Universiteit Delft, Technische Universiteit Eindhoven en de Universiteit Twente.

bibliotheekstelsel, voldoen aan de algemene standaarden van duurzaamheid en toegankelijkheid. De reeds geproduceerde images van foto's, dia's en negatieven zijn in JPEG7 formaat opgeslagen en worden bewaard op een interne server.

Ad 2. De digitale collectie bestaat voor een deel uit afgeleiden van de fysieke collectie, waarvan ook nog een analogo exemplaar aanwezig is.

Ad 3. De grote hoeveelheid digitale foto's uit het (fotoarchief archief Jan Hesselink) vormen de belangrijkste bron van digital born materiaal. Deze collectie is niet of nauwelijks toegankelijk en wordt niet duurzaam bewaard. Voor de ontsluiting (selectie en beschrijving) en duurzame opslag van dit archief wordt in het vervolgproject actie ondernomen.

De kranten (UT nieuws) zijn voor een deel zowel digitaal als in papieren vorm aanwezig. De PDF (opmaak)bestanden van de edities van de afgelopen jaren zijn full text doorzoekbaar. Daarnaast heeft de UT een digitale krant via de website van de UT nieuws, deze is digital born, heeft een unieke verschijningsvorm in de zin dat het geen basis vormt voor de papieren krant.

Ontwikkelingen op het terrein van digitalisering en duurzaamheid die mede door DEN worden gepresenteerd, worden nauwgezet door het servicecentrum Bibliotheek en Archief gevolgd. De UT zal daarin pragmatisch handelen en waar mogelijk samenwerking nastreven. Duurzame toegankelijkheid is niet alleen van belang voor het behoud en beheer van de eigen collectie maar ook ten behoeve van de dienstverlening aan het publiek.

7.2 Verantwoordelijken

Verantwoordelijk voor het uitvoeren van het digitaliseringsplan en duurzaamheidsplan is het servicecentrum Bibliotheek en Archief, in samenwerking met de projectpartners. Een deel van de digitaliseringwerkzaamheden wordt uitbesteed aan externe organisaties zoals Historisch Centrum Zwolle (met name de AV collectie).

Het bewaken van de doelstellingen zoals die in dit voorgaande plan zijn benoemd, is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van het projectteam.

Bronnen:

- Universiteit Twente, Jaarverslag 2007
- Servicecentrum Bibliotheek en Archief, concept jaarplan 2008
- Informatie- en ICT-plan UT 2008-2010
- RoUTe 14 concept strategische visie (25 september 2008)

- Digitaal Erfgoed Nederland; *ICT register ten behoeve van de Subsidieregeling 'Digitaliseren met Beleid'*. Den Haag 2008
- Taskforce Archieven; *De archievensector in het digitale tijdperk, visie op de rol van ICT in het vergroten van publieksbereik*. Den Haag 2005
- H. Wubs en F.J.M. Huysmans; *Klik naar het verleden; een onderzoek naar gebruikers van digitaal erfgoed*. Den Haag 2006
- J. de Haan e.a.; *Bezoek onze site. Over de digitalisering van het culturele aanbod*. Den Haag 2006
- Taskforce Archieven, Yola de Lusenet; *Geven en nemen. Archiefinstellingen en het sociale web*. Den Haag, 2008

Met bijdragen van de leden van de projectgroep:

Bakker, drs. H.A. (Hiska)	conservator kunstcollectie Vrijhof Cultuurcentrum
Daalmans, drs. P.G.G.M. (Peter)	directeur B&A
Emous, G.J. van (Gerard)	hoofd S&C
Groenman, B.S. (Bert)	hoofdredacteur UT nieuws
Hellen, drs. J.W.D. ter (Joke)	hoofd bedrijfsvoering B&A
Poorthuis, H.G. (Herman)	hoofd archief B&A
Schenk, dra A. (Annet)	communicatiemedewerker S&C
Tusscher, drs. B.C.J.M. ten (Ben)	hoofd ICT B&A

En interviews met:

Hesselink, J.H. (Jan)	fotograaf UT
Kiekebos, P.J. (Peter)	medewerker documentverwerking B&A
Kleinsman, G.F.A.M. (Gerhard)	medewerker archief B&A
Robers-Tenniglo, E.M.M. (Femie)	coördinator academische plechtigheden S&C